

Megjelenik reggeli és esti kiadásban, tehát mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félévre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 1-szor 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasenstein és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosse-Off. Zeitungs-Agent

Nyitlári cikkek:

sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez címzendők. — Előfizetések s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Bécs, június 13.

△ A Hohenwart kormány állása napról napra jobban megszilárdul. A kibékítési műben halad; sőt több mint valószínű, hogy a Reichsrath mindkét házában is övé lesz a győzelem. A német alkotmányhüek tehát nemcsak mint kormány, hanem mint oppositio is fiascot csinálnak: a parlamentarizmus nélküli kormányzattal szemben, éppen a törvényhozás termében válnak minoritássá. Bizony Hohenwart szerencsés csillagzat alatt született: a korona teljes bizalma mellé ma holnap még megnyeri azt is, hogy Ausztria népszerű államférfiai közzé fog számíttatni. Ezzel ugyan nem mondánk sokat; hanem ne feledjük, hogy a centralisták már már zsákutcába szorultnak vélték az „ismeretlenek”-et, kik magokat ige kedvezőleg kezdik megismertetni eszélyes számításukkal.

A ministerium a jelzett constellatiók közt működhetik, s ha tetszik lávrozhat; nem szükség a Reichsrath elnapolásához, mint mentő horgonyhoz folyamodnia, annál kevésbé áll kockán a delegatiók mandatumának esetleges megszűnése.

Ugy hallani, hogy a birodalmi tanács mindaddig együtt marad, míg a delegatiók működésüket befejezik; sőt az 1872-ki költségvetést is elébök fogja adni a kormány, mely már megszűnt lételeért remegni. Augusztus vagy szeptemberben a Landtagok is összehívattának, s ha valamelyik az önállóságból igen sokat akarna igénybe venni, lesz mód a foederalisticus törekvések leütésére is; a leghatályosabb mindenesetre az lesz, ha a felmerülhető nézeteltérések egyeztetésére a Reichsrath és az illető, tulkövetelő Landtag közt, a csak nem rég lenézett Hohenwart-kormány játszaná a közvetítés befolyásos, ezuttal hálás szerepét.

Az osztrák új államférfiak hallgatva és lassan jártak el s úgy látszik az erős felső oszlopnak sikerült szilárd talapot szerezni: dobszóval veretbe se lehet fogni, annál kevésbé eszközölhető nagy hűhóval az alkotmányos átalakulás, a kibékítés nehéz műve.

Oroszország és a Commune.

— Alighogy Páris romjai alá temetkezett a polgárok százezreit terrorizáló rémuralom, a „Commune” ismét feltámadt Londonban, lap alakjában s Oroszországban kísért még pedig nemcsak a nihilisták soraiban.

Odessából írják, hogy a „Kolokol”-nak utóda támadt a Netsajeff, Serebrenikoff és Elpsin triumviratus által kiadott „Commune”-ban. E Londonban nyomott lapot tömegesen terjesztik az orosz városokban. Az álnépboldogítás tanainak egész sorát hirdetik hasábjai és pedig a párisi kommunisták hitelveinek értelmében. Csak hogy az orosz népre számított ámitásnak mások a gyújtó jelszavai.

A népnomor rettenetes jeleiből kikelt rombolás phönix a „császári Oroszország” ellen önti ki dühét. Petroleum-bombáit az „idegen” dynastia s az udvari nemesség (Dvorane) ellen dobálja; ezek lennének kiirtandók. Az orosz autocratának élesen mondja el az igazságot, csak hogy néhol a szálkából is gerendát csinál. Hogy az ottani jobbra despotikus uralom alatt végtelen sok visszaélés fordul elő, ez tagadhatlan; hanem a szabadság nevében felszólalók ajkaira nem illik egész társadalmi osztályok kiirtására izgatni; mert ily tanok hirdetése szintugy igazolja azt, ha a hatalmat jelenleg bíró autocraticus rendszer mindenkit földre ver, ki vele nem egy nézetben van, vagy több szabadságot mer követelni, mint a mennyit a despota kormányzók bölcsesége a tudatlanoknak megadni hajlandó és szükségesnek lát. Furcsa egy capacitatio az, ha az állítólagos szabadelvű liga emberei így szólnak hieikhez: szabadjok politikai ellenfeleiteket egy fejfel rövidebbre. Ezek a tanok nem vezethetnek máshová, mint a hová Párisban vezettek: a népnomorba s azután ilyen vagy amolyan, de a katonai dictatura vasveszője alá.

Az orosz rendőrség mindazokat, kiknél az új „Commune”-t megtalálja, elzárattja, számos asszony is került már e miatt börtönbe. De azért csak úgy török magukat az emberek az új lap után, inkább kíváncsiságból, mint pártolásból. És a mi a legfeltűnőbb, a „Commune”-t leginkább olvassák a katonatisztek, kik közt ugy látszik hieiv vannak az 182⁹/₁₀-ki forradalmi eszméknek. Tehát az orosz kényuralom legerősb oszlopa a hadsereg revesedik! Sajnos csak az, hogy Oroszországban olyan szájhűsök jutnak népszerűsége, kik a népet ugyan hangzatos szép szavakkal, tulzott ígéretekkel neki futamithatják az örvénynek, de állandó, a fennállónál jobbat építeni nem tudnak; bősziúságot predikálva maguk is dühösökké válnak; így, az állítólag szerett népnek és országnak csak veszedelmét okozhatják s Európára is válságos napokat idézhetnek fel; a néphullámokat felkorbácsolni tudják, de az árt medrébe visszavezetni, — erről talán nem is gondolkoznak — pedig ott van a párisi tanulság!

A „Kol. Közl.” eredeti távsürgőnye.

Berlin. A német császár még e nyár folytán találkozzand a magyar király ö felségével.

Rómában emléksobrot állítanak Cavour grófnak, a római aristocrazia kezdeményezte a gyűjtéseket.

Konstantinápoly. Egy ferman rendkívüli ujonczozást rendel. Bosniában és Herzegovinában táborokat állítanak; Szerbiát is figyelemmel tartják.

Delegatió.

Bécs, jun. 13. A magyar delegatió hadügyi bizottsága már át ment a hadügyi budget ordinariumán. A hadügyértől felvilágosítást kér a hadsereg állandó elhelyezésére, a territorialis hadosztályokra, s a Ludovicium épület és alap kiadására vonatkozólag. Az élelmezési kérdésben kiküldött és Ordódy, Széll, Wahrmann és Eberböl álló albizottság az 1869-ki zárszámadásokat a jelen létszámmal egybeahasonlítván, az árakat illetőleg javaslatokat fog tenni. A hadügyi bizottság felvilágosítást kért Andrástól a határvidék iránt, s ezt hihetőleg holnap meg is kapja.

A magyar delegatusok azon nézetben vannak, hogy munkálataikat két-három hét alatt bevégezhetik, attól tartanak azonban, hogy jul. 15. sőt esetleg 31-éig itt kell maradniok, minthogy az osztr. delegáltak nem kapták meg az előterjesztéseket, azokat nem tanulmányozhatták, s a reichsrath még egy hétig fog belügyekkel foglalkozni. A föltérést a két delegatió közt a hadügyér 5 millió tulkövetelése fogja képezni, mivel a reichsrathi delegáltak ez összeget nemcsak nem szavazzák meg, de még a mult évi összeget is megszorítani akarják, míg a magy. delegáltak részben jogosultnak tarták a tulkövetelést, minthogy a tüzérség gyarapítása a létszám felemelése után szükséges.

Legújabb táviratok.

Bécs, jun. 13. A bir. tanács mai ülésében, a majoritás beleegyezésével egy, Blitzfeld által előterjesztett petitió olvastatik fel, Silesiának netalan szándékolt felosztása ellen; erre a budgetvitát folytatták.

Páris, jun. 12. A „France” jelenti, hogy a lak-tanyákban ma Cissey hadügyminisiternek egy körlevele olvastatott fel, mely a Gambetta alatti kinevezéseket megsemmisíti.

A francia hadsereg újraszervezését tárgyaló bizottmány, mely 45 tagból, köztük 20 tábornok vagy admirárból áll, mint mondják, egyhangúlag elhatározá, hogy minden francia polgár katonai szolgálatra köteles. Nem igen lehet kételkedni aziránt, hogy a közvélemény támogatja e határozatot.

A „Figaro” szerint egy terv van tárgyalás alatt, a csendőrségnek egész Franciaországban kiterjesztett mérvben lendő újraszervezése iránt. Jelenleg a csendőrség 30,000 főből áll, melynek 37,000 községben kell a rendet fenntartania. — E létszám a terv szerint 100,000 főre emelendék, s a csendőrség ugyanannyi hadosztályra osztatnék fel, a hány katonai kerületi parancsnokság létezik. Mindegyik hadosztályhoz hadmérnökség, tüzérség és szekerészet is lenne csatolva. E haderő ujonczozása önkéntes beállítás útján fogna történni.

A farkas és a bányász.

A nagytekintélyű „Birzevija Viedomosti” írja, hogy orosz katonai körökben ez év kezdete óta nagy a sürgős forgás s hogy alig tért vissza Miklós nng. az inspectióból, már Millutin hadügyér indult el a katonai kerületek megvizsgálására. Ez azonban nem tartoztatja vissza a befolyásos „Golos”-t annak kürtölésétől, hogy Bécs azért adott engedményeket Galicziának, hogy az osztrák hadsereg számára egyengesse az utat Orosz-Engyelországban; sőt ritka öszinteséggel így kiált fel: „a politikai ügyállás oly természetű, hogy nem marad egyéb hátra, mint jó eleve a szuronyokban keresni az üdvet.” Itt aztán dicsérgeti a cseheket, mivel testgyakorlatok által készülnék az anyagi ellenállásra. Valjon erről nem inkább lehetne-e azt elmondani: az oroszok készítik maguknak az utat Csehországba. S valjon mit akar azzal, hogy a porta csókos barátjának tettei magát? Bizony nyal nem harmincz pénzért teszi!

Ez már világosan, érthetően szólott!

Az „Albina” is azt visszhangozza, mit mi a „Gaz. Trans.”-ből minap ismerteltünk. Az új magyar rendezkedés alkalmából erélyes szervezkedésre inti a románok; szerezzenek szövetségeket, foglaljanak tért. A meggyörvény s nemzetiségek ellen van irányozva; álljanak tehát elő a legszűsőbb követelésekkel, mert a magyar pártok a románok nemzeti lételet akarják megsemmisíteni még az alsóbb politikai légkörben is.

Az „Albina” nem hiszi, hogy „becsületes román ember” bizhassék a Deakpártba; a Tisza-Ghyeczféle párt pedig ennél is rosszabb. — Miért nem mondja el az „Albina” azt is, hogy az egyedül-üdvözítő párt a Bratiano-Baritiu-é?!

Egyházi szervezet.

(Folytatás.)

III. Az egyházi főtanács szervezete.

Ebben a paritás ódon oszlopa ledöntetett, de a képviselői választásnak azon alapja, melyre a megyei képviselet fektetve van, meghagyatott.

A protestáns egyházi alkotmány mikénti szervezésénél szükséges tisztába jöni azon eszmékkel, kitesztázott fogalmakkal, melyek abban legfőbb tényezők és ez annál szükségesebb, mert lehetett olvasni véleményeket a főconsistorium és közzsinat által készített szerkezet-javallatokról, melyek párhuzamot vonva a két szerkezet között, azoknak előnyeit, hátrányait mérlegelték; de éppen az a megvizsgálni való, ha valjon azon eszmék és fogalmak, melyek birálatul alkalmaztattak, mennyiben állják ki a próbát.

Az államtudomány tana és a gyakorlati élet bizonyítása szerint az egyház nem államintézet, hanem oly társulat a polgári államban, mely vallásos céljai megvalósítására, az állam-törvények korlátain belül függetlenül és szabadon intézkedhetik; de önkormányzata a polgári állam-hatalmat megillető jus suprema inspectionis alatt áll és céljainak megvalósítására a jus advocatiæ (egyház-védjog) nem nélkülözheti, a mi nagyon természetes, mert végrehajtó hatalommal nem bírván, a polgári állam védelme alá van rendelve, melyből szorosan következik, hogy társadalmi minőségét, szervezkedésében szem elől téveszteni nem szabad; következésképp utalva van történelmi fejlődése szerint csak annyira szorítkozni, a mennyire a rendelkezésére álló főhatalmak korlátoltsága megengedi és azoképezt a polgári állam mintájára, melynek kebelében él, úgy rendezni szerkezetét és főhatalma tényezőit, a mint az a polgári államhozi viszonyában, céljai valóításának feladatát leginkább könnyűvé teszi.

Továbbá az új kor a jogállam elméletével állott elő, mely a közállományt a legkifejtettebb egyéni szabadságra fekteti és a melynek feladata a jog uralmát megvalósítani. Azonban nyilvánult oly vélemény is, mely az étellel és történettel megegyezőleg a különböző állammelfogásoknak csak relatív igazságot tulajdonít, a mennyiben az emberi nem egy bizonyos miveltégi fokozatának megfelelnek, mely szerint az államélet szervezkedésében a polgárok miveltégi fokozata lenne a mérvadó, mintha az államnak nem állana hatalmában az embert alkotmányához idomítani, s tetszése szerint átalakítani, az alkotmányos jogok helyes gyakorlatára kiképezni, hanem annak kell venni, a minek a valóságban s tényleg látja, a klassikai ókor pedig a törvények életvalóságát a nép erkölcsi szelleme szerint mérte.

A szervezkedés kérdésében oly alkotmányoknál, melyek történelmi multjuk szerint elejétől fogva az egyéni szabadság elveire voltak fektetve, a történelmi és egyéni szabadság karöltve járnak egymással s ellentétbe nem jöhetnek; de midőn arról volt kérdés, hogy népek, melyek azt nélkülözték, alkotmányos jogokkal, politikai szabadságokkal ruháztassanak fel, ott a történelmi alaprak háttérbe kellett vonulni, — s ha az államélet szervezkedésében a népek miveltégi fokozata lett volna döntő, akkor hűbéri viszonyban állott oly népek, melyeknek több szabadság jutott részükbe, mint a mennyit miveltégi fokozatuk megbirhatott, soha se részeltettek volna oly alkotmányos jötekonyságra, mely számokra az egyéni szabadságot és politikai jogokat biztosította. Ha a történelem nem igazolta volna amaz a klassikai ókorban már felfedezve volt igazságot, hogy a törvény népszellem és erkölcs nélkül holtbetű, nem járnának abban az európai alkotmányos államok törvényhozői, hogy a közoktatást, a népszellem fejlesztést az állam alkotmányos elveivel öszhangzásba hozzák.

A fennebb kitesztázott eszmék és fogalmak előbocsátása után nem lehet osztani sem oly véle-
ményt, mely az egyház főhatalmában a trias politikát az állam mintájára elkülöníteni kívánja, sem azt, mely a törvényhoző testület képviseletének azon alapjait, melyekre a községi és megyei szervezet fektetve vannak s melyek a főconsistorialis bizottság véleményével ellenkezőleg a főconsistorium szervezetebe is átvitettek, helyesli, — sem azt, mely elméletileg bevallja, hogy protestáns fogalom szerint rendi elkülönítésnek nincs helye. Daczára ennek, mégis a két elem közt az egyenlő számarány (paritás) megállitását ajánlja, azon kikötéssel, hogy ne

rendi érdekek, hanem az összes anyaszentegyház képviselői legyenek, — sem végre azt, mely a szervezet helyességét az egyháztagok miveltégi fokozata szerint méri s attól föltételezi, hogy mi biztosítja az egyház kormányzatában az értelmiség befolyását.

Alkotmányos polgári államban a legfőbb hatalomnak csak két tényezője nyilvánul; ugymint a törvényhozás és a végrehajtó; mert a bírói hatalom csak egy része a végrehajtásnak. A végrehajtó hatalom élén áll egy felelősségre nem vonható fejedelelem az ő felelős minisztereivel, számokra kiosztott tárczák szerint, s aljok rendelt hivatalnokokkal, kik kezelik a végrehajtásnak külön ágai szerint minden részét, igazságszolgáltatást, rendőrséget, pénzt, vallás és közoktatás, had, ipar és kereskedelem ügyeit s a többit. Velök szemben áll a független önállású törvényhoző testület kezeibe tett hatalom, mely a törvényhozást a felelősségre nem vonható fejedellemmel megosztva gyakorolja. Ebből foly az állam főhatalmainak gyakorlatilag elkülönítése. Ha az elkülönítésen az értetnék, hogy az erők mint ellentét állitassanak szembe egymással, ez veszélyes befolyású lenne; mert ha közülök valamelyik azt a célt tűzné maga elébe, hogy magát a másik erőnek megsemmisítésével érvényesítse, kész lenne a meghasonlás, ebből kifejlődne a bizalmatlanság, mely párharczozza fajulva, maga után vonná a polgárháború élet-halál harczát, milyennek néhány évekkkel ezelőtt Erdély is volt részese. Tehát, hogy az állam célja megvalósíthatassék, szükséges, hogy ezen erők egyetértve közös célra öszműködjenek.

Ha a protestáns egyház élén, a polgári állam fejéhez hasonló hatalommal felruházott, a végrehajtásra szükséges anyagi erőkkkel ellátott végrehajtó fő állana, szükséges lenne annyira körülírni befolyását a törvényhozában, hogy a harcz a két hatalom közt lehetetlenitessék, vagy ha az észak-amerikai mintára választott elnök állana a végrehajtás élén, szükséges lenne annak befolyását a törvényhoző hatalomban elzárni. Ha a protestáns egyház fogalma, vagy érdeke megengedné és szükséges vagy lehetséges volna minden tekintetben a végrehajtó és törvényhoző hatalmak az államok mintája szerint rendezni, akkor a képviselőházban az egyháznak egy fizetett hivatalnok se foglalna helyet választás nélkül, papi vagy tanári minősége szerint, még a választások vezetésébe sem illett meg a részvétel; mert azt hozza magával a törvényhozás függetlensége, hogy arra, s annak tagjaira a végrehajtó hatalom semminemű nyomást vagy hatást ne gyakorolhasson. Ezt teszi a végrehajtó és törvényhoző hatalmak elkülönítése, a tiszta képviseleti fogalom szerint. De a protestáns egyházban társadalmi minősége szerint nem úgy van. Az ő főhatalmának, mindkét tényezője egy forrásból ered, egy kútfőbe pontosul össze itt a végrehajtó hatalom; a törvények alkotását meg nem gátolhatja; mindenben a mit tesz, alája van vetve a törvényhozában; a végrehajtás közegei csak ügyvivői a törvényhoző hatalomnak a törvényekben elejőbe szabott utasítás szerint; ha pedig az egyház törvényhoző vagy végrehajtó hatalma korlátoltsága határait tullepi, a jus suprema inspectionis által jogkörébe visszautasított; ha vallásos nyomást szenved akár kívülről akár belülről, vagy ha céljai valóítására, végrehajtására van szüksége, a jus advocatiæ védi és segíti, mert ő nem állami intézet, neki hadserge nincs, ő társulat az államban.

A megállitott főconsistorialis szervezkedésben igenis fel lehet találni a törvényhoző és végrehajtó hatalmak kezelésének külön ágai — szakmai szerint elosztását, de törvényhoző testülete nincsen a polgári állam mintája szerinti tiszta képviseleti alapon nyugvó választásra fektetve. Ez a fő hibája; mert elveszi az egyéni jogból folyó szabadságot, melynek Erdélyben a protestáns vallás tagja eleitől fogva gyakorlatában volt, és daczára annak, hogy a főconsistorialis bizottság véleménye képviseleti tiszta alapon kétfoku választást ajánlott, a szerkezet megállitaskor hosszas vitatás után a történt, a mi többnyire meg szokott történni, mikor pártérdek ellen-
tétbe áll a közös szállal, tudniillik: oszavartat tetek a képviselet szabályain és a tiszta képviseleti választás helyébe állítottak olyan képviseletet, melynek faját az egyéni jogra fektetett képviseleti szervezkedésben feltalálni sem lehet. Ugyanis határozatba ment az, hogy a községek képviselő testülete, vagy a hol az nincs, a presbyterek választászik a törvényhoző testbe a képviselőket, melyet ezen minősége szerint kormányzó közegek képviseletének lehet nevezni. E pontra vonatkozólag lehetett olvasni egyházi lapban oly közleményt, mely bevallotta, hogy az lenne valódi szabadelvű intézmény, ha a

Orvénnyhozó-testület tagjai az egyházak által közvetlen választatának a polgári állam gyakorlata szerint. De azon vélemény a jog uralma hátterbe szorításával a megállított consistorialis szerkezet ezen pontja igazolásával döntő érvel a nép miveltségi fokozatát vette és a szerkezetet a valóságban, hogy nála az dönt: mi biztosítja az értelmiség befolyását az egyház igazgatásába. Azonban azon megállított választási módszer, valamint be nem illeszhető a tiszta képviselő fogalmába, úgy másfelől a polgári államba bevitt képviselőt fokától alant messze áll, azt erdélyi protestans szabadságba felnőtt egyházak egyeteme tetszéssel nem fogadhatja; mert abban egyéni jogait, szabadságát megbilincselve látja. Bevallani azt, hogy a képviselői jog többet kíván, de nem adnak többet, mert elég az, a mit kapott a nép az ő miveltségi fokozatához mérve: annyi tesz, mint a nép vallásos élete fejlődését bevezetett ténynek venni, elzárni tőle az utat, hogy az őt megillető szabadságok gyakorlata által magát képezhesse, az érett nép színvonalára emelhesse; elvenni az egyéni jogot, mely mindenestire a kormányzókat hatáskörét szaporítja, azon félelem miatt, hogy nem jó a népnek igen sokat adni, félrendszerben állapodni meg: nem törvényhozói bölcsesség kivált protestans egyházi téren, hol a társadalom főhatalma az egyházak anyagi és szellemi erejét, buzgalmat a vallásos élet céljait megvalósítására nem nélkülözheti. Ha megtagadja tagjaitól az őt megillető jogokat, mi joggal követelheti s mi eredményt várhat arra, hogy a tagoknak minden erejük, buzgalma, anyagi és szellemi minden erejük a közszépra összemunkáljanak. Ily felszeg intézkedés magamagát szokta megbosszulni. Uj-Ánglia törvénye így szól: a sátnak, az emberiség ellensége a halandók tudatlanságában találja fel leghatalmasabb fegyvereit.*)

Az államtudomány által bevallott, a történelem által igazolt tapasztalat abból áll, hogy a consistorialis rendszer a protestans vallás céljai valószínűsítésére legcélszerűbbnek, legéletrevalóbbnak bizonyult be; mert ennek elve abban áll, hogy világi elemből álló oly tagjai által, kik a polgári államban is főhatalmat viselnek, ezen minőségek szerint a polgári állam felé az egyház viszonyában őt megillető jus inspectionis et advocatiae jogait, és egyúttal az egyház nepeinek érdekeit is képviselik, midőn evel szemben oly synodus, mely nem államhivatalnokok vagy egyházak által választott tiszt, hanem papi elnökség alatt tartatik és tulajdonban papi elemből állított össze, bármilyen névre kereszteltetessék, megváhatatlanul papi uralomra vezet.

Szóljunk világosan, kézzelfogható példával. A papok az egyházban lelkipásztori rendeltetésüknek fogva éppen oly fizetett hivatalnokai az egyháznak, mint a polgári államban az igazgatás, rendőrség, igazságszolgáltatás, pénzügy tisztjei és őrjei; a lelkesek az egyházban éppen úgy a vallásos élet céljait megvalósítására rendelt fizetéssel ellátott tényezők, mint a polgári államban az állam céljait megvalósítására rendelt hivatalnokok; már kérdés kell: lehetne-e helyesnek tartani a polgári államban oly szerkezetű törvényhozó hatalmat, mely a paritás alapján egyenlő számú hivatalnokokból és polgári tisztségek testülete által választott polgárok közül az első miniszter elnöksége alatt alkottassék össze? Ily törvényhozó test eredményezhetne-e egyebet, mint tiszturalmat? Rá lehetne-e bízni ily törvényhozó testre azt, hogy a polgárok anyagi vagyonuk és szellemi erejük felett, melyek az állam céljait valószínűsítésére szükségesek, ők rendelkezessenek, azokra vonatkozó törvényeket ők állítsák meg? az államköltéséget, utonczállást ők szavazzák meg? Nem annyit tenne-e ez, mint oly testületre bízni az adókövetést, melynek tagjai nagyobb részben annak fizetése alól kibújhatnának? Nem nyitnának-e ez által alkalom éppen arra, hogy az adó mennyisége meghatározásában s kivetésében, úgy a hivatali fizetések megszabásában a közérdek háttérbe szorításával a tiszti érdek legyen irányadó? Nem annyit tenne-e ez, mint érvényt szerezni azon eszmének, hogy az állam van rendelve hivatalnokaiért? Nem annyit tenne-e, mint a közszélok helyébe a hivatali érdeket állítani? Már pedig a hasonlat tökéletesen talál. Mert az egyháznak éppen úgy, mint az államnak vannak önfenntartására, vallásos és iskolai céljai megvalósítására eszközül szánt fekvőségekből és tőkepénzekből álló közvagyon, s egyházi költségvetései, melyekről intézkedés és melyeknek megszavazása a törvényhozó testet illeti.

(Folyt. követh.)

A párisi pusztulásról

igy ír a „Journal Officiel“:
„Páris elveszté legfőbb palotáját. A tuillériák, a Palais-Royal, a város háza, a Quai d'Orsay-n fekvő paloták ma csak romhalmazzá kepeztek. Milliokra lenne szükség, hogy visszanyerjék ama fényt, melylyel három hét előtt bírtak. Csak hogy falak visszaállítsanak, tető alá hozassanak, néhány szobor visszahelyeztessék vagy pótolassék, a városnak óriási áldozatokat kellene hoznia. Azonban észszerű lesz ezt tenni, nehogy az utcák mai vigasztalan kinézésüket megtartsák. Ezen egykor oly gazdag és mosolygó városnak, mely a világhírat magához vonzta, valamint a művészeket és tudósokat, mely a divat uralmát magához hódította, nem szabad sokáig a romok közt eltemetve maradnia. Minden áron helyre kell állítani emlékeinek homlokzatát: mi belső részüket illeti, a veszteségek pótolhatlanok. Nem állíthatni vissza egy nap alatt oly remekműveket, melyeket évszázadokon át gyűjtögettek. Még ha a benünket agyon nyomó terhek dacára elegendő segélyforrásokat lehetne találni, hogy a lépcsőzeteket újonnan építsük, a termeket szobrokkal és festményekkel benépesítsük, csillárokat függesszünk a boltozatokra, szütyegyeket terjesszünk ki, a falakra a gobelinyárból s Beauvaisból vett falszőnyegeket ragasszunk fel, azon történelmi nagyságot még sem fognak újja alkotni, mely e termékekhez és műtárgyakhoz fűződött.“

Rikán belől, júniusban.

Nálunk kiváltképpen a gyermekek nagyban halálnak el, a mint értesemre esett a torok-gyuladásban. E szomorú hírről csaknem minden tájon találkozunk. Itt Bőlonben, hol magam is lakom, elhalt az unitáriusok közül ebben az évben 36, a reformátusok közül 8, a görögnyemegyesületekből 10. Összesen 5 hó alatt egy közönséges helységben 54 gyermek. Az ez előtti években rendszeres halálzás egy év alatt se ment ennyire. Az okát kell említeni kinyomozni!

A tél nem volt túlságos kemény vagy hosszú. Fa Bőlonben elég van, hideg szobákra nem panaszkodhatunk. Határunk jó és elég gabonát terem. Egészséges víz van bőven, s minden héten marhahús vagyatik. Levegője is egészséges. A nép kemény kőművi, dolgos, munkás, minden jóra fogékony. Étél és itallal rendszeresen él, s ezek mellett vallásos. Ennyi kedvező körülmény közt sajnosan esik a jó léleknek, midőn naponként hallja — egy halottnak 2—3 nap haragoznak — a halotti harangok zugását.

Hallani sirást és jajgatást azoktól, kiknek 2—3 gyermeke is elhalt; sőt van eset, hol a szülők éppen gyermek nélkül maradtak.

Nem ok nélkül vette fel a helybeli unitárius lelkész egy halotti beszéde alapjául ezen szentírásbeli panaszt: „Megfosztád házatam gyermekeimtől.“

Orvost ide uraim, orvost! mentől többet, s mentől hamarabb! Mit meg lehet menteni — meg kell menteni. Az emberirtó csapás meg-megszűnik, de ujabban kitor; ki kell nyomozni e rendkívüli csapás okait. Ha meg lehet menteni a baromfiakat, miért ne lehetne megmenteni a kised gyermekeket is.

Oktatni, utasítani kell a szülőket, hogy ne csak a baromfiakra, hanem ügyeljenek gyermekeikre is. Ezen kijelentéssel eléggé figyelmeztetem a nyomozásra kiszámlálni kellő orvosokat.

Haljanak el az öregek, kik már eleget éltek a hazának és maradékaiknak; de a gyermeket tüztől, víztől, betegségtől, haláltól oltalmazni szülői és hazafiai kötelesség.

Tudom én azt a halotti énekes könyvből is, hogy „halál ellen nincs orvosság“; de meg nem elégszem azon egyszerű vigasztalással: „Járvány betegség.“

A helység előljárói tudták, hogy a megdőböntő eset miatt az iskolák is főlészoltak; a vést hirdető halálharangszót is eleget hallották. Tettek-e jelentést az illető helyre? kérdőre vonandók.

Ha mi magunk nem segítünk magunkon, Isten is ellejéltkezik rólunk.

Caveant Consules

F. J.

Nyílt levél

az „Erdélyi Protestáns Közlöny“ tekintetes szerkesztőségéhez.

Az „Erdélyi Protestáns Közlöny“ f. évi május 4-n kelt 18-k számában egy rövid közlemény jelent meg, mely homoród-keményfalvi unitár. lelkész Vas Istvánt egybekel azzal is vádolja, hogy „az ottani községi iskolát is térítési eszközül használja fel.“

Minthogy az ily átalánosságban tartott vád tisztázása nehéz dolog, sőt éppen átalánosság miatt kissé gyanús is: felkérem a t. szerkesztőséget, hogy a meny nyílt levele vonatkozó részletes adatokkal bir, azokat az állítólagos visszaélések orvoslására, esetleg azok megbizhatóságának kimutatására végezt közölni sziveskedjék.

Sz.-Keresztur, június 10-én 1871.

Sándor Mózes,
másod-tanfelügyelő.

UJDONSÁGOK.

Előfizetést nyitunk a „Köl. Közlöny“-re: félévre 6 frt, évnegyedre 3 frt o. é.

T. olvasóinkat kérjük, méltóztatassanak féléves és évnegyedes előfizetéseiket június 20-ig megújítani, nehogy a lap szétküldésében fennakadás történjenk.

Bittó István igazságügyminiszter jun. 12-én tette le Bécsben ő felsége kezébe a minisleri esküt, gróf Andrásy miniszerelnök jelenlétében, 13-án jelent meg először az igazságügyminiszerium helyiségeiben s vasárnap r. 10 órakor volt a miniszeriumi személyzet tisztelgését fogadandó.

Gorove István, közlekedésügyi miniszer lemondása nem fogadtatott el, s így Tisza Lajosnak közlekedési miniszerre leendő kinevezésére vonatkozó minden hír korai.

Horváth Boldizsár volt igazságügyminiszter külön búcsu kihallgatást nyert ő felségétől.

Erdélyi királyi biztos gróf Péchy Manó ő nagyméltósága mai reggeli vonattal szabadsággal elutazott.

Horváthországban az országgyűlési választások befejeztettek, és pedig megválasztott 50 nemzeti, 13 kormánypartí, végre 2 a Starcevis-párthoz tartozó képviselő.

Rónay Jacint — mint a „P. Lloyd“ értesül — az eltérő hírlapi értesítések dacára mégis kinevezetett a koronaörökös történelmanárává, mely tisztét már a jövő október vagy novemberben átveendi. Rónay ur osztálytanácsos marad, de tanári működésének tartama alatt helyettesíteni fog.

E jegyű cikk írója a „K. Közlöny“ számára soha se szokta a „Teleg.“ cikkei jól, vagy rosszul lefordítani; csak kivonatot közöl azokból, s a cikkeket tárgyaira, eszményeire önállóan reflectál; lehet, hogy néha egyet s mást hallgatással mellőztem, de tettem azért, hogy ne keljen azokat a „Teleg.“-nál megszokott politikai mély belátás és tapintatos mérséklet rovására jegyezni; hogy a „Teleg.“ cikkei eredeti cikkekre gyanánt közölte volna a „K.K.“, ezt még a „Teleg.“ sem állította, ilyet csak az hebeghet, ki 1860—61-ben még azt sem tudta mily fán terem a publicista, s ma is azt hiszi, hogy ennek hivatása a feleselgetés. Sutor . . .

A pesti nemzeti színház igazgatósága tudatja, hogy a népsziművek pályázati határideje nem aug. 31-én, hanem aug. 16-án jár le.

Oly nagy meleg uralkodik jelenleg Konstantinápolyban, mely még ott is rendkívüli. Nálunk hűvös idő jár és folytonosan esik.

Orgona-tankönyvre, mely a legrövidebb idő alatt helyes és alapos játszásra tanítandja meg az orgonista urakat, hirdet előfizetést a sz.-kereszturi képezői torna-, ének- és zenetanár Zágonyi György. A mű ára 1 frt, bolti ára 1 frt 50 kr lesz. Az előfizetéseket f. év október 15-ig beküldendők, a munka november 20-ra jelenik meg. Ugyan Zágonyi urnál megrendelhetők következő már megjelent zeneművek: 1. Templomi szent hangzat, elő- s utójátékok orgonára, ára 1 frt 20 kr. 2. „Margitszigeti emlék“ zongorára szerelve, ára 50 kr. 3. Tizenkét eredeti magyar népdal zongorára, ára 1 frt. 4. Szatmári emlék zongorára szerelve, ára 30 kr. 5. „Szép kis könyv“ az olvasni szerető kis gyermekek számára, ára 30 kr. Összesen 3 frt 30 kr. A ki az öt művet megrendeli, és az „Orgona-tankönyvet“, annak 3 frt 80 kr-ért fogna megküldetni az összes művek. A megrendelések és előfizetések Székely-Kereszturra intézendők, a tanító-képezőbe.

Vakhtüség. A nanhegyesi jegyző megtiltotta egy gyermeknek a községi temetőben elhelyezését az okból, mert a gyermek magyar nemzetiségű levén, a románok temetőjében — nincs helye.

Érdekes hagymakoszoru. A „Debreczen“ írja: Valakinek tetszett azon esetlen élczet kockáztatni, hogy a legközelebbi mükedvellői előadás alkalmával egy hölgynek, ki a mükedvellői előadásban résztvevő, boríték és pecsét alatt, hagymakoszort küldött. Ha gondolta volna a beküldő, hogy ezen kellemetlen kintüteléssel éppen a szenvedő emberiség könnyei letörésére müködök és pedig éppen a megtisztelt hölgy által, bizonyára visszaretten vala a csiny elküvetésétől. Mert a mükedvellői előadás végével rögtönözött estélyi alkalmával a hölgy tisztelői az önkéntes árverésre kitétt hagymakoszoru árát vetekedve verték fel, míg végre egyik árverelő 50 frt-ért tarthatta meg azt; az 50 frt a növegyeti árva ház javára fordították. És így az illető hölgy az ügyetlen sértésért bő kárpótlást nyert azáltal, hogy az árvek szenvedései enyhítettek általa, illetőleg a nevelés oltárára esik a drága küldemény. Sok ily hagymakoszoru még: s az árvek ügye biztosítva lesz!

Ikrek a halálban is. Károlyvárt e hó 2-án halt meg egy Gailhofer nevezetű gyógyszerész s rögtön masnap rá meghalt fivére is, a ki bádogos volt ugyanott. Ikertestvérek voltak s a mint születésüket alig választá el nehány óra, úgy haláluk is nehány óra különbséggel következett be.

Egy sajtóságos szokás áldozata. Csonka N. huszárköztvezet egy bajtársa által egy tüvel bekarcoltatta karján nevét és a magyar czimert, a mint az némely vidéken a legények közt szokásban van; de e bekarcolás szomorú következményekkel járt, mert nem sokára a műtét után — eddig még ki nem derített okból — a huszár karja annyira megdagadt s a fenésedés oly gyorsan bekövetkezett, hogy a szegény ember életét csak karjának gyors levétele által lehet meggátolni.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről. Jun. 14-ről: 5% Metalliques 59.—. 5% Nemzeti kölcsön 68.95. 1860-diki államkölcsön 99.70. Bank-részvények 788. Hitelrészvények 288.90. London 124. 20. Ezüst 122.10. Cs. kir. arany 5.89. Napoleondor 9.85 1/10. Földterhermentesítési kötvények: Magyar 79.80. Temesi 77.75. Erdélyi 76.50. Horv.-Slavon 85.75.

Tulajd. és felelős szerkesztő: Sándor József.

Nyílt tér.

(168) 14—30

Titkos betegségeket és tehetetlenséget

(elgyengült férfierőt)

gyógyít gyökeresen fényes és tartós siker biztosítása mellett

HANDLER MÓR

orvos- és sebész tudor, szülész és szemész.

Rendel naponként délelőtt 11 óratól 1-ig és délután 3 óratól 5-ig.

Lakik Pesten, Lipót-város, nádorutca 13. szám 1-ső emelet 14 sz.

Díjjal ellátott levelekre azonnal válasz adatik.

Hivatalos.

Sz. 2595—272 3—3 (180)

Pályázat.

A nagyiági magy. kir. bányahivatalnál betöltendő a bányatanácsos — főnöki állomás a VII-ik rangosztálylyal, 1600 frt. évi fizetéssel, 30 bécsi öl tűzifa járandósággal és szabad lakással, azon felül az ezen állomáson töltött 5-ik és megint 10-dik év után a fizetésnek 200, illetőleg 400 frtnyi felemelésre való igénynyel. Ezekhez járul még évi 231 frtnyi lőtartási általány, addig míg eziránt másképp fog határozatni.

Pályázóktól végzett bányász-akadémiai tanulmányokon kívül, lőkép alapos kiképzés és tapasztalat a fémányászat egyes üzemi ágaiában, az erdélyi arányányászat érczes települési viszonyainak ismerete, és kellő jártaság a magyar, német és román nyelvekben kívánatik.

Polyamodványok kéllőleg felszerelve f. év június hó végéig alóli igazgatóságához intézendők.

A m. kir. bányai igazgatóságtól. Kolozsvárt 1871. május 22-én.

Hirdetéseket

az osztrák-magyar Monarchia minden lapja, valamint a külföld minden közlönye számára

pontosan, szilárdan és legolcsóbban közvetít

OPPELIK ALAJOS

22. Wien, Wollzeile 22,

az első és legrégibb kereskedelmi törvényszékileg bejegyzett Hirdetésiújság tulajdonosa; a nemzetközi hirdetés közvetítő-egylet tagja, Barmen, Berlin, Braunschweig, Brema, Cassel, Cleve, Köln, Elberfeld, Majna mellett: Frankfurt, Hamburg, Lipsee, München, Stuttgart, Bécs, Amsterdám, Antwerpen, Bazel, Bern, Brüssel, Florenz, London, Milánó, New-York, Nymwegen, Páris, Szt.-Pétervár, Rotterdam, Szevilla, Zürich sat. sat. városokban.

A fennebbi cég főnállása óta a legszámosabb megbizásokat kapja és a legáltalánosabb bizalommal dícsékedhetik a bel- és külföldi iparosok, magos hatóságok, kormányzások, vasúti igazgatóságok, különböző intézetek és magányzók részéről, s főként sok évi tapasztalat bizonyította szilárdasága, valamint a megbizások kivitelének pontosságát által sokszorosan kivirta magának az elsőséget.

Arszabályok, kívánatra, ingyen küldetnek.

Ny. Gámán János örökösénél Kolozsvárt.